

**VI. Kárpát-medencei fiatal magyar
történészek tábora**

Absztraktkötet

VI. Kárpát-medencei fiatal magyar történészek tábora

Absztraktkötet

Szerkesztette:
Kiss Gábor Ferenc

Belvedere Meridionale, 2018.

ISBN 978-615-5372-90-2 (print)
ISBN 978-615-5372-91-9 (pdf)
(Creative Commons) Nevezd meg! – Így add tovább! 4.0 (CC BY-SA 4.0)

Tisztelt előadók, résztvevők!

Szeretettel köszöntöm 2018-as, *VI. Kárpát-medencei fiatal magyar történészek tábora* résztvevőit, illetve mindazokat, akik kézbe veszik absztraktkötetünket. A kötetet lapozgatva láthatjuk, hogy idén is izgalmas előadások adják rendezvényünk programjának gerincét. Az előadások közti szünetek lehetőséget adnak a szabad kérdésekre, válaszokra, vitákra. Bátorítok minden résztvevőt, hogy ne csak befogadója, hanem kérdéseivel és hozzászólásaival alakítója legyen az elhangzottaknak. A „szigorú” szakmai programok mellett alkalom adódik a kötetlen eszmecserére, kapcsolatteremtésre, szakmai együttműködésre, valamint az Emlékpark bejárására is. A szervezők nevében mindenkinek kívánom, hogy az együtt töltött napok szakmailag és személyes kapcsolatok terén egyaránt épülésünkre szolgáljanak.

Kiss Gábor Ferenc
főszervező

Az esemény megrendezését támogatta:

Helyszín: ÓPUSZTASZERI NEMZETI TÖRTÉNETI
EMLÉKPARK

Időpont:

2018. augusztus 23. – augusztus 26.

Rendező: BELVEDERE MERIDIONALE

BELVEDERE
MERIDIONALE

Történelem és társadalomtudományok
www.belvedere.meridionale.hu

Program

1. nap (augusztus 23. csütörtök)

12.00 Érkezés, regisztráció. Szálláshelyek elfoglalása. (a Szeri Kemping faházaiban)

15.00 Megnyitó.

Házigazda: TURDA GÁBOR múzeumi csoportvezető (Ópusztaszeri Nemzeti Történeti Emlékpark)

Tábor programjának ismertetése. (KISS GÁBOR FERENC)

15.10 Résztevők előadásai I.

Gulyás Adrienn: Egyedi sorsok, talányos életutak – Honvédnők az 1848-1849-es forradalom és szabadságharcban

Körös Ákos: Kiszombor kapcsolati terei a házassági anyakönyvek alapján a 19. században

Dávid Benjámin: Az I. világháború demográfiai hatásai Gyoma és Endrőd településeken

Péterffy-Cserhádi Katalin: *„Az utolsó közgazdasági fegyver”* alkalmazottainak szociálpolitikai helyzete a Nagy Háború után

Péterffy Gergely: Szabotőr vagy áldozat? Vasúti balesetek és következményeik a Rákosi-korszakban.

Pap Péter: Állami gazdaságok Magyarországon 1945–2004

18.30 Vacsora.

20.00 Szakmai fórum.

2. nap (augusztus 24. péntek)

8.00 Reggeli

9.00 Résztevők előadásai II.

Szabó Sándor: Az 1848-49-es forradalom és szabadságharc emlékezete Kunszentmártonban.

Balogh Ádám: Egy matróz emlékirata: *„Ő felsége Zrínyi hadihajóján tett első világháborútam 1893–94–95 évben”*

Gorcsa Oszkár: Az egzotikus Közép-Ázsia – György József világháborús emlékei

Makra Mónika: A GULAG – GUPVI Emlékév összegzése

Pálinkó Máté: Bűdös az a Szekfü!”, avagy egy elfeledett hódmezővásárhelyi Rákóczi-szobor története

Fóris Ákos: A szovjet zsidóság ábrázolása a magyar kiadványokban a második világháború idején

Tóth Dominik: Muhi, Várna, Buda – a szekérvár alkalmazási módjai

13.00 Ebéd

14.00 Résztevők előadásai III.

Szokola László: A lengyel gyalogság a XVI. század első felében

Szabó Levente: A távíró története és applikációja a japán haditengerészetben

Kázmér László: Visszavonulás!? ... Ki adhatta ki a parancsot a 10/II. tüzérosztály részére?

Oláh András Pál: A Budapest székesfőváros elleni amerikai légitámadások a II. világháborúban

Mezey Csaba Bence: „Winning the hearts and minds” – a maláj kommunista felkelés szakaszai, azonosításuk és megoldásuk (1948–60)

Lengyel Ádám: Lelőni a láthatatlant – AZ F-117 lopakodó repülőgép lelövése Szerbia fölött

Kiss Dávid: Magyar katonák selyempupolák alatt – 100 éves a magyar katonai ejtőernyőzés

18.30 Vacsora..

3. nap. (augusztus 25. szombat)

8.00 Reggeli

9.00– Ópusztaszeri Nemzeti Történeti Emlékpark megtekintése.

11.30 „A Nagy Háború emlékezete – képekben és tárgyakban”

Kiállítás megtekintése. Bemutatja a kiállítás kurátora: Kiss Gábor Ferenc.

13.00 Ebéd

14.00 Résztevők előadásai IV.

Szekció 1. Olvasókör

Molnár Dávid: Az egri társadalom önszerveződése 1918-1919 fordulóján

Rapali Vivien Regina: Műszaki ösztöndíjak a Műegyetemen a két világháború között

Dallman Kristóf Gergő: A pécsi Pius Gimnáziumban működő Pázmány Péter Önképzőkör dokumentumai

Schvéd Brigitta Kinga: A 17. századi svéd gyarmatosítás egy rövid epizódja – A Svéd Afrika Társaság (*Svenska Afrikakompaniet*) és a nyugat-afrikai svéd gyarmatosítás

Krizsán Bálint: A Nemzeti Ujság, 1845–1848

Végh Loretta Vivien: „Friedrich a kinevezést elfogadta...” Friedrich István és a Grösz-per kapcsolata

Hamerli Petra: Az Olasz Külügyminisztérium működése a fasizmus első évtizedében

Baracs Róbert István: Kongó választ. 1960–2018?

Szekció 2. Pusztaháza

Ónadi Sándor: Adhemar, Le Puy püspöke az első keresztes hadjáratban

Halmágyi Miklós: „...boldog István törvénye szerint...” Szent István királyra való hivatkozás példái a középkori jogi és társadalmi gondolkodásban

Juhász Péter: Fiktív honfoglalás - valós függetlenség. Anonymus eszményei.

Bognár László: Propaganda és információáramlás Robert de Clari és Geoffroy de Villehardouin tengerrel kapcsolatos leírásaiban

Ormos Bálint: Város és vidék a római történelemben. Kutatási terv és problémafelvetés

18.30 Vacsora. Tábortűz.

4. nap. (augusztus 26. vasárnap)

9.00 Reggeli.

10.00 Táborzáró értékelés. Elutazás

Részvevők és előadásaik

Balogh Ádám

(baloghadam.bp@gmail.com, Eötvös Loránd Tudományegyetem, HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum)

Kutatási (érdeklődési) terület:

Nemzetközi kapcsolatok, globalizáció a 19–20. században. Osztrák-Magyar Monarchia történelme, tengerentúli külpolitikája, gazdasági és katonai tevékenysége. Tengeri (hadi- és kereskedelmi) hajózás a 19. században

Brazília 19. századi történelme Brazília 19. századi történelme, különös tekintettel az osztrák-magyar (és önállóan a magyar) vonatkozású kapcsolódási pontokra; 19–20-i nemzetközi kapcsolatok, globalizációs folyamatok.

Előadás címe:

Egy matróz emlékirata: „Ő felsége Zrínyi hadihajóján tett első világgörútam 1893–94–95 évben”

Absztrakt

Az emlékiratok Gyáni Gábor szerint a megélt emberi világ tapasztalatait tükrözik vissza, mivel a korabeli valóság közegében keletkeztek. Enélkül a szubjektív valóság nélkül (írja Gyáni) a történetírás csupán „vértelen spekuláció”-nak tekinthető. (Gyáni

Gábor: A napló, mint társadalomtörténeti forrás. In. Uó: Emlékezés, emlékezet és a történelem elbeszélése. Budapest, 2000. 148–152.)

Az elmúlt években a Cs. és Kir. Haditengerészet S.M.S. Zrínyi nevű hadihajójának 1893–1894. évi brazíliai küldetését és a jelenlétét kutattam egy Rio de Janeiró-i felkelésnél. Az eredmények közreadását követően, kaptam a megkeresést egy fennmaradt napló miatt, melynek címe alapján: „*Ő felsége Zrínyi hadihajóján tett első világméretű körutazás 1893–94–95 évben*” úgy tűnt, hogy a szubjektív tapasztalás és élményszerzés által a forrás új megvilágításba helyezheti a történetet. Az előadás az előkerült források (kézirat és képek), valamint a már korábban kiadott (Dr. Gáspár Ferenc, Greguss György), és napjainkban (Bálint Ferenc–Hideg István–Isztin Gyula által) közreadott, eddig ismeretlen tengerész-memoárok egybevetésével kerül ismertetésre.

Az előadás során a következő kérdéseket járom körbe: Mi jellemző a haditengerész emlékiratokra? Milyen világ jelenik meg általuk? Az előkerült napló/visszaemlékezés alkalmas-e az általam vizsgált téma újabb kiegészítésére?

Kulcsszavak: haditengerészet; matróz-kézirat; 19. század; Osztrák-Magyar Monarchia; Brazília; Egyiptom; Ausztrália

Baracs Róbert István

(baracsrobert@gmail.com, Bethlen Gábor Református Gimnázium és Szathmáry Kollégium, Hódmezővásárhely – gimnáziumi tanár; Szegedi Tudományegyetem BTK Történelemtudományi Doktori Iskola, Modernkor Program)

Kutatási (érdeklődési) terület:

Kutatási területem főiskolai tanulmányaim alatt elsősorban a kora újkorra, a reformációra és Hódmezővásárhely helytörténetére koncentrálódott. Egyetemi történelmi tanulmányaim alatt érdeklődési, kutatási területem megváltozott, a Benelux államok gyarmatainak felbomlását, a dekolonizációt kezdtem el vizsgálni. Ennek szerves folytatásaként jelenleg Belga-Kongó függetlenné válásával és a kongói válság kutatásával foglalkozom.

Emellett foglalkoztat a történelmi események megjelenése a zenében, például az I. világháborús magyar katonadalok.

2015 ősze óta – egy ösztöndíjnak köszönhetően – a hollandiai magyar emigráció és a magyar–holland kapcsolatok történetét kutatom

Előadás címe:

Kongó választ. 1960. – 2018?

Absztrakt

Az előadás célja áttekintést nyújtani a Kongói Demokratikus Köztársaság választásairól az első szabad választástól a Mobutu-diktatúra évein át egészen napjainkig. A téma aktualitását

az évek óta halogatott választás 2018 végére történt kitűzése adja és teszi izgalmassá.

Kulcsszavak: függetlenség, politika, választások, Kongó Kinshasa, Lumumba, Mobutu Kabila

Bognár László

(laci1769@gmail.com, Szegedi Tudományegyetem BTK)

Kutatási (érdeklődési) terület:

Leginkább Nyugat-Európa érett- és későközépkori történelmével szeretek foglalkozni. Érdekel a hajózás, a tengeri közlekedés fejlődése, a logisztika és a hadtörténet, valamint a tér- és időkezeléssel foglalkozó munkák.

Előadás címe:

Propaganda és információáramlás Robert de Clari és Geoffroy de Villehardouin tengerrel kapcsolatos leírásaiban.

Absztrakt

Geoffroy de Villehardouin és Robert de Clari a negyedik keresztes hadjárat krónikásai és résztvevői. A vállalkozás kapcsán kiemelten fontos a propaganda vizsgálata és az egyes eseményekre (pl. Zára és Konstantinápoly megtámadása) való magyarázatok és okok keresése, hiszen a seregben eluralkodó büntudatot és ellentéteket oldani kellett a hadjárat folytatása érdekében. A két

történetíró leírásainak párhuzamba állítására a szakirodalomban bőven találunk példát, mivel Clari és Villehardouin ugyanazon események sorozatról számol be szemtanúként. Kettőjük társadalmi háttere ugyanakkor különböző volt. Villehardouin kiterjedt információs hálóval rendelkezett, a szakirodalom az események egyik fő irányítójaként tartja számon, ebből kifolyólag inkább a propaganda szervezője volt, míg Clari munkájában leginkább annak hatásaival találkozhatunk. A tengeren történt eseményekről érkező hírek speciális mivolta miatt (zártabb információs tér) a krónikásokhoz eljutó elbeszéléseket, a történetírók saját képzeletükkel és gondolataikkal egészítették ki, amelyek az olvasókat befolyásoló jelentést hordozhatnak. Előadásomban az olyan tengerrel kapcsolatos elbeszéléseket elemzem, amelyekben a krónikások igyekeztek befolyásolni olvasóikat a hadjárat céljainak, a vezetők döntéseinek jogszerűségét igazolva, külön hangsúlyt fektetve az információáramlás kapcsán felmerülő kérdésekre.

Kulcsszavak: Geoffroy de Villehardouin, Robert de Clari, történeti narratíva, információáramlás, propaganda, tenger

Dallman Kristóf Gergő

(kristofdallman@gmail.com, Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Kar)

Kutatási (érdeklődési) terület:

Egyháztörténet, katolikus neveléstörténet, jezsuita iskolatörténet. Közösségi pedagógia szinterei, diáktáborok, diákkörök. XX. századi társadalomtörténet. Tankönyvtörténet, tanügyi szabályozások története

Előadás címe:

*A pécsi Pius Gimnáziumban működő Pázmány Péter
Önképzőkör dokumentumai*

Absztrakt

Az önálló magyarországi jezsuita rendtartomány 1909. évi megalakulását követően gróf Zichy Gyula pécsi megyéspüspök kezdeményezte egy, a rend vezetése alatt működő középiskola létrejöttét. A Pius-alapítványi Jézustársaság Katolikus Főgimnázium 1912-ben kezdte meg működését és hamar az ország legnívósabb oktatási intézményei közé emelkedett. A jezsuita rend közel negyvenévnnyi működést követően 1948-ban, az egyházi intézmények államosításának során veszítette el a gimnázium vezetését. Az intézmény jogutódja a mai napig működő Pécsi Janus Pannonius Gimnázium lett.

Előadásom első szakaszában a téma historiográfiai áttekintésével vázolom a vizsgált oktatási intézmény alapításának és működésének történetét. Előadásom fókuszában az intézmény első vezetője, a kalocsai jezsuita gimnáziumból áthelyezett P. Jablonkay Gábor vicerektor által megalapított, és az iskola államosításáig

kitartóan működő Pázmány Péter Önképzőkör részletes bemutatása áll. A téma forrásanyagát a budapesti Jezsuita Levéltár és Rendtörténeti Könyvtár gyűjteményében a II. 4. 4. jelzet alatt található iratanyagok szolgáltatják. Előadásom nagyobb spektrumú kutatásomba ágyazódik, melynek során behatóan kívánom elemezni a 19–20. századi magyarországi jezsuita gimnáziumok didaktikai módszereit, sajátosságait, összehasonlítva azt a rendalapító Loyolai Szent Ignác, valamint az 1599-ben Rómában kiadott tanügyi szabályozás a *Ratio Studiorum* által lefektetett oktatási-nevelési elvekkel.

Kulcsszavak: Pécs, Pius Kollégium, Jezsuita rend, Jézus Társaság, Oktatástörténet

Dávid Benjámín

(d.ben0269@gmail.com, Szegedi Tudományegyetem BTK)

Kutatási (érdeklődési) terület:

Békés megye politika és társadalomtörténete a 20. század első felében, különös tekintettel Gyomaendrőd viszonyaira

Előadás címe:

Az I. világháború demográfiai hatásai Gyoma és Endrőd településeken

Absztrakt

Az első világháború következményeit vizsgálva kiemelkedő helyen kell említenünk a demográfiai viszonyokra gyakorolt hatását. Az országos adatok mellett fontosnak tartom, azt, hogy ezek az adatok helyi szinten is részletesebben kerüljenek feltárássra. Ezen vizsgálatok alapján érdekes adatokhoz juthatunk. Ezért döntöttem úgy, hogy szülővárosom, Gyomaendrőd 20. századi történetét kezdem el részletesen vizsgálni. (Fontos megjegyezni, hogy a vizsgált időben Gyoma és Endrőd két különálló község volt, majd az 1982 évtől, az összevonást követően, találkozhatunk Gyomaendrőd településsel.)

Előadásomban Gyoma és Endrőd települések népességének születési, házassági és halálozási adatok változásait mutatom be az 1900-1930 közötti időszakra vonatkozóan. Ezen belül is részletesen ismertetem azt, hogy az I. világháború milyen hatással volt a vizsgált települések demográfiájára.

Kulcsszavak: demográfia, I. világháború, anyakönyv, Gyoma, Endrőd

Fóris Ákos

(foris.akos@clioinstitute.hu, Clio Intézet)

Kutatási (érdeklődési) terület:

A magyar csapatok megszálló tevékenysége szovjet területeken (1941–1944), különös tekintettel a polgári lakossággal való bánásmódra.

Előadás címe:

A szovjet zsidóság ábrázolása a magyar kiadványokban a második világháború idején

Absztrakt

Előadásomban azt vizsgálom, hogy a magyarországi nyilvánosság milyen híreket kapott a megszállt szovjet területeken élő zsidóságról 1941 és 1944 között. A kérdés fontosságát mutatja, hogy mind a politikai, mind a katonai vezetés megkülönböztetett módon kezelte a zsidó vallású és származású személyeket, a szovjet hadműveleti területeken pedig a magyar csapatok szemtanúi, s részben végrehajtói is voltak a zsidóellenes intézkedéseknek és gyilkosságoknak.

Előadásom témáját két részben dolgozom fel. Először a háború során kiadott hadinaplókban, és a különböző sajtótermékekben megjelentetett haditudósításokban elemzem a galíciai és ukrajnai zsidóság ábrázolását. Kutatásaim alapján a szerzők általában egyfelől az ottani zsidók életkörülményeinek, életmódjának bemutatásánál a 18-19. századtól meglévő „galíciáner” képét, másfelől a zsidóság és a szovjet rendszer kapcsolatának bemutatásánál pedig a „judeobolsevizmus” ideológiájának elemeit használják fel.

Ezt követően azt a kérdést vizsgálom meg, hogy az elemzett kiadványokban hogyan jelennek meg a zsidóellenes intézkedések és erőszakcselekmények. A téma kifejtése során egyfelől áttekintem, hogy a megszállt szovjet területeken folytatott zsidóellenes politika különböző szakaszairól (diszkriminatív intézkedések, kényszerszermunka, gettósítás, megsemmisítés) milyen hírek jelentek meg, illetve ezek mennyisége hogyan aránylik a többi, németek által megszállt területen (elsősorban a Lengyel Főkormányzóság), vagy szövetséges országban (elsősorban Románia) folytatott zsidóellenes politikára vonatkozó információkhoz. Másfelől áttekintem, hogy mivel indokolták, igazolták ezeket az intézkedéseket a tudósítások.

Kutatásom forrásául az – elsősorban a Vitézi Rend Zrínyi Csoportja által megjelentetett – egykorú hadinaplók, a haditudósítók által kiadott kötetek, illetve a korabeli napi- és hetisajtó, elsősorban a Felvidéki Újság, valamint a Magyar Futár háború alatti számai szolgálnak.

Kulcsszavak: második világháború, propaganda, holokauszt, zsidóság

Gorcsa Oszkár

(gorcsa6@gmail.com, Szegedi Tudományegyetem BTK
Történelemtudományi Doktori Iskola)

Kutatási (érdeklődési) terület:

Az Osztrák-Magyar Monarchia világháborús szerepvállalása, Nemzetiségi kérdés a dualista monarchiában,

Hadifoglyok és hadifogolytáborok a Monarchia Magyarországnán, A törvényhatósági gazdasági munkabizottságok működése a Délvidéken, Katonai munkásosztagok tevékenysége a Délvidéken.

Előadás címe:

Az egzotikus Közép-Ázsia: György József világháborús emlékei

Absztrakt

György József a 17. honvéd gyalogezred tartalékos hadnagyaként az első világháborúban orosz hadifogságba került. 1918–19-ben Turkesztánban, az orosz közép-ázsiai vasútvonalak taskenti főműhelyében a szerkesztési osztály vezetőjeként tevékenykedett. Innen 1919-ben Afganisztánba került, ahol 1921-ig a kabuli fegyvergyár vezetője lett. Kalandos útja 1921-ben tovább folytatódott. 1921 közepén Indiába ment, ahol felkereste a térség legnevezetesebb gócpontjait (Lahor, Kalkutta, Bombay (Mumbai), Karacsi, stb). Magyarországra 1921 végén került vissza. Kalandjairól személyesen számolt be Horthy Miklós kormányzónak, aki Gödöllőn fogadta hazatérését követően.

Az előadás célja, hogy ismertesse György Józsefnek az orosz hadifogságban szerzett tapasztalatait, valamint az afganisztáni és indiai élményeit. Emlékirata nemcsak a saját személyes történetére világít rá, hanem bepillantást nyújt a Turkesztánban tartózkodó mintegy 50.000 hadifogoly életébe is. Emellett

útleírásként is rendkívül hasznos forrás, mivel részletesen ismerteti a térség főbb településeit, így azok ismertetésétől én sem tekintek el.

Kulcsszavak: hadifogság, orosz, Afganisztán, India, mérnök, Horthy Miklós

Gulyás Adrienn

(gulyas.adrienn@mail.militaria.hu, Károli Gáspár Református Egyetem)

Kutatási (érdeklődési) terület:

A kutatási területem a női szerepek az 1848-1849-es szabadságharcban, ezen belül is a nők különböző területeken való szerepvállalása, mint például az orvoslásban, a kulturális forradalomban, a hírszerzésben, a forradalom hétköznapijaiban. A legfrissebb kutatásaim során a nők katonai részvételére fókuszálok a szabadságharc küzdelmeiben. Jelenlegi célkitűzésem, hogy a honvédnők életét a lehető legteljesebben feltárjam.

Előadás címe:

Egyedi sorsok, talányos életutak – Honvédnők az 1848-1849-es forradalom és szabadságharcban

Absztrakt

Az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc egy önmagában is érdekes téma, hiszen az Európán végigsöprő

forradalmi hullám a társadalmi változások katalizátorává vált. Pest-Buda városát is elérte az új eszmék szele, és sok esetben a korábban kevésbé vagy egyáltalán nem politizáló nők körében is egyre fontosabbá vált az ország sorsa. Központi kérdéssé vált a magyar kultúra éltetése, az oktatás fejlesztése, a nemzeti érdekek megfelelő képviselése. Mindezekben a területeken a nők egyre nagyobb arányban képviseltették magukat. A tradicionális női szerepkörök lazulni kezdtek, melyek odáig vezettek, hogy egyes nők férfias feladatokban is kipróbálták magukat. A forradalom hevülete számos nőt a szabadságharcban való részvételre készítette, melyet kezdetben törvényes úton próbáltak véghez vinni. A kolozsvári női zászlóalj engedélyeztetésének elvetése után, a női-amazoncsapatot feloszlatták. Az igazán elhivatott katonanők ennek ellenére férfiruhába öltöztek és honvédek álltak. A szabadságharc leverését követően, ezek a nők is a történelem homályába vesztek. Évekkel később a dualizmus idősza alatt éledt fel az érdeklődés a honvédnők tettei és emlékezete iránt. Hogy miért is fontos az ő alakjuk? Ha jobban belegondolunk, fordulatokban gazdag életük a mai napig példával szolgálhat az utókor számára.

Kulcsszavak: 1848-49-es forradalom, szabadságharc, női szerepek, honvédnők, Bányai Júlia, Lebstück Mária, Pfiffner Paulina, Jagello Apollonia

Halmágyi Miklós PhD

(miklos8012@gmail.com)

Kutatási (érdeklődési) terület:

Első ezredforduló, önazonosság, idegenfelfogás, hithirdetés története, jelképek, eredetmondák, időskor, gyerekkor, sírás és nevetés, szegénység megítélésének története a középkorban; középkori magyar szentek tisztelete.

Előadás címe:

„... boldog István törvénye szerint...” Szent István királyra való hivatkozás példái a középkori jogi és társadalmi gondolkodásban

Absztrakt

A történelmi Szent Istvánról, valamint alakjának a hagiográfiában, a liturgikus művekben és a néphagyományban őrzött emlékeről alapos munkák láttak már napvilágot. Tanulmányomban arra keresek választ, hogy a törvényekben, oklevelekben, társadalmi kérdésekkel foglalkozó középkori művekben miként élt a szent király emlékezete, mennyiben hivatkoztak rá, mint jogforrásra. Áttekintek törvényeket – pl. Szent László ún. III. törvénykönyvét, Könyves Kálmán törvénykönyvét az 1222-es Aranybullát, Werbőczy Hármaskönyvét, – a Várad Regestrum, valamint oklevelek és oklevélregeszták adatait, továbbá az 1437-es kolozsmonostori egyezményt, melyben a parasztok is hivatkoznak Szent Istvánra,

mint jogforrásra. Nagyszombati Márton az aranykor-szerű jólét régi toposzát kapcsolta Szent István korához költői művében. Bizonyos esetekben képzeletbeli jogokat és motívumokat hoztak összefüggésbe István királlyal – lásd erről Zsoldos Attila, Szent király szabadjai. Bp. 1999 –, mégis elmondható, hogy az uralkodón, az egyházi intézményeken, várjobbágyokon és nemeseken túl az alsóbb néposztály, a parasztok számára is hivatkozási alap volt a szent király, tehát a társadalom különféle csoportjai számára jelenthetett igazodási pontot. Kristó Gyula szerint „1567-ben bukkannunk először annak kétségbevonhatatlan nyomára, hogy a néphagyomány befogadta István alakját.” Felvetem annak lehetőségét, hogy ez már korábban megtörténhetett.

Kulcsszavak: Szent István, hagyomány, jogtörténet, társadalomtörténet

Hamerli Petra, PhD

(hamerli.petra@gmail.com, PTE BTK TKI Politikatudományi és Nemzetközi Tanulmányok Tanszék)

Kutatási (érdeklődési) terület:

Magyar–olasz diplomáciai, kulturális és gazdasági kapcsolatok a két világháború között. Közép-európai és balkáni kérdések, konfliktusok hatásai a magyar–olasz kapcsolatokra. Horvát és macedón szeparatisták (Usztasa, VMRO) magyar–olasz támogatása. Fasiszta politikusok politikai-diplomáciai pályafutása.

Előadás címe:

Az Olasz Külügyminisztérium működése a fasiszmus első évtizedében.

Absztrakt

Dino Grandi (1895–1988) a fasiszta Olaszország egyik legjelentősebb diplomatája, politikusa volt, ennek ellenére alakját méltatlanul elfeledte a történetírás. Hasonlóan a Nemzeti Fasiszta Párt karizmatikus vezetőjéhez, Benito Mussolinihoz, Grandi is elkötelezett szocialistaként kezdte pályafutását, majd – miután őrá is hatást gyakoroltak azok a nacionalista eszmék, amelyek az első világháború alatt elterjedtek Olaszországban – 1919-ben részt vett a fasiszta mozgalom (fascio di combattimento) megalapításában. Mussolini kezdettől fogva vetélytársat látott Grandiban, akit – bár igyekezett a lehető legtávolabb tartani a vezetéstől – nem mert teljesen kiszorítani Olaszország politikai-diplomáciai életéből: Dino Grandi először a belügyminisztériumban teljesített szolgálatot (1924–1925), majd külügyi államtitkár (1925–1929), azt követően pedig külügyminiszter (1929–1932) lett. Dino Grandi politikai-diplomáciai pályájának kutatását a magyar történetírás szempontjából is relevánsnak tartom. Ennek oka, hogy külügyminisztérium szolgálatában Grandi több tekintetben, így a Magyarországgal kapcsolatos olasz politika egyes lépéseit illetően is eltérő álláspontot képviselt, mint Mussolini. Ezek egyike a magyar revíziós törekvések olasz támogatása volt, amelyet Mussolini

szívügyének tekintett, míg Grandi – noha szimpatizált a magyar kormánnyal és megfordult Budapesten – óvatosságra intett. Úgy vélem, hogy Grandi pályájának mélyebb megismerése rávilágíthat ennek okára is.

Kulcsszavak: Dino Grandi, fasizmus, diplomácia, külügyi tevékenység, magyar ügyek az olasz diplomáciában

Juhász Péter

(pjuhasz2003@gmail.com, Szegedi Tudományegyetem BTK
Történettudományi Doktori Iskola)

Kutatási (érdeklődési) terület:

Magyar őstörténet, korai magyar történet, a Kárpát-medence népvándorlás és kora Árpád-kora.

Előadás címe:

Fiktív honfoglalás – valós függetlenség. Anonymus eszményei

Absztrakt

Előadásom a magyar kutatás által III. Béla jegyzőjének meghatározott Anonymus Gesta Hungar[or]umának komplex problémáját vizsgálja. Az újabb kutatás több okkal is indokolható. A Gesta belpolitikai és külpolitikai elképzeléseinek a szakirodalomban olvasható interpretációi nem nyújtanak a Gesta minden eseményét megmagyarázni képes koncepciót. A Gesta eseményei, bel- és

külpolitikai képének számos vonása nem illeszkedik jól III. Béla és fiainak korához, amit több kutató is Gesta szövegének különböző időpontokban történt megírásával magyarázott. A Gesta koncepciója és irodalmi stílusa azonban egységes, ezért aligha valószínű ez a magyarázat. A mű a romantikus geszta stílusában készült, amely a 12. századi francia reneszánsz tipikus irodalmi formája volt. Ennek jellegzetessége egy kortárs politikai probléma szimbolikus elbeszélése. A Gesta nem a magyar honfoglalás valódi története, hanem azt 12. század aktuális politikai eszméinek, saját korának szimbolikus kifejezésére használja szerzője. Anonymus a magyar királyok függetlenségét a bizánci és német-római impériumtól antik párhuzamokkal és a 12. századi jogi érvekkel támogatta meg. Az antik hősök, mint a Trója-vagy Nagy Sándor-történet iránti rajongását a francia reneszánszból merítette. Az antik szkitákra, mint a magyarok őseire hivatkozik, akiket nem győzött le egyetlen imperátor sem. A hun Attila szerepe a Gestában nagyon hasonló. A hun király hatalma teljesen független volt a római imperátortól, ami nagyon fontos tény volt a 12. század közepén, amikor a római uralkodó, Barbarossa Frigyes az általa felújított római jogi alapján próbálta meg alávetni az európai királyokat. A Gestában megjelenő oklevélformulák elemzése azt igazolja, hogy a Gestában az 1146/1158-1178/1185 között kiadott oklevelek gyakorlata tükröződik. A Gesta kulcsszemélyisége Álmos fejedelem, a honfoglaló Árpád apja, akinek megismerjük csodálatos születését, az Árpád-dinasztia pogány eredetű mítoszáét. A Névtelen Álmos nevének jelentését a "álom" magyar szóval magyarázza, a latin

"almus" szóval összekapcsolva "áldott"-nak értelmezi, hiszen a magyar szent királyok és hercegek ősről beszél. A dinasztiaalapító fejedelem személyisége valójában Álmos hercegnek, a 12. századi magyar királyok ősenek, Könyves Kálmán testvérének szimbolikus megtestesítője. A Gesta cselekménye a Kálmán- és az Álmos-ág konfliktusa köré épül, amely a Gesta fő eseményeiben jelenik meg. A jegyző így védelmezte Álmos herceg és utódainak, II. Bélának, (1131–1141), II. Gézának (1141–1162) és III. Istvánnak (1162–1172) legitimitását. A Vérszerződés, mint a hét honfoglaló vezér szövetsége, az Álmos-párti nemesek hatalmának és javainak legalizálását szolgálja, akik a hét vezértől származnak a Gesta szerint. Így Anonymus a magyar honfoglalásról írva valójában az Álmos-párti elit 12. századi hatalom foglalásáról szól. A Vérszerződés közvetlen párhuzama a Barbarossa hatalmi törekvései ellen a 12. század második felében létrehozott Lombard Liga. Anonymus személyének azonosítására Barnabás notarius személyében teszek javaslatot, aki 1146–1158 között, talán egészen 1162-ig, II. Géza uralkodása alatt működött, ezután pedig óbudai prépost volt. Hivatali főnökét Miklósnak hívták, aki a királyi okleveleket kiadó királyi kápolna vezetője volt. Később, 1163 és 1180 között Miklós Várad püspöke, majd 1180 és 1183 között esztergomi érsek volt. Klerikusai III. Béla királyi kancelláriáját hozták létre az 1180-as években. Ezek a papok használják azokat az oklevélformulákat, amelyek megtalálhatók a Gesta-ban és Barnabás okleveleiben is. Úgy gondolom, Miklós (Nicolaus) volt a "venerabilis N", a Gesta címzettje és Anonymus barátja.

Kulcsszavak: Anonymus, szépirodalom, honfoglalás, római jog és saját jogrend, jogos foglалás, függetlenség

Kázmér László

(kazmerlaca@gmail.com, Szegedi Tudományegyetem BTK)

Kutatási (érdeklődési) terület:

2. világháború, magyar 2. hadsereg, szubjektív katonai történeti források, haderő szervezeti felépítések, struktúrák.

Előadás címe:

Visszavonulás!? ... Ki adhatta ki a parancsot a 10/II. tüzérosztály részére?

Absztrakt

Előadásom kiinduló kérdése, hogy a Vörös Hadsereg 1943 januárjában meginduló támadásának következtében ki adhatta ki a 10/II. tüzérosztálynak a visszavonulást elrendelő parancsot. Elsőre nem tűnik bonyolult kérdés, hiszen a haderő egy autokratikusan működő hierarchikusan strukturált szervezeti rendszer, melyek következtében az egyes szinten meg kell jelennie annak a felelős vezetőnek, akinek joga – és kötelessége – kiadni a lehető legeredményesebb végrehajtásra sarkaló feladatszabást. Ha a kérdést az ellentettjére fordítjuk, akkor tényleg könnyű a válaszadás. Hiszen azt megtudni, hogy ki nem engedte, vagy éppenséggel tiltotta a

visszavonulást, az a haderő több szintjéről is ismeretes. Ez némi ellentmondást szül, miszerint ha nem a parancsnoki láncolat élén álló nem adta ki, (sőt kifejezetten tiltotta) akkor mégis hól és ki, mert ellentétes parancsot kiadni.

Vizsgálatom során minden relevánsnak tekintethető forrást felhasználtam a hadsereg több szintjéről és azon „kívülről” is. Kezdtém a 10/II. tüzérosztály segédtisztjének visszaemlékezésével, melyet dr. Körmendy István tartalékos főhadnagy készített az eseményeket követően 41 évvel. (Természetesen a forráskritikai figyelembevételével) A következő még mindig az osztály szintjéhez kapcsolódik. Érdekessége, hogy osztály januári harcairól szóló harctudósítást is Körmendy készíttette, viszont ezt 1943. febr. 28-án az események után alig másfél hónappal. A következő szintről az tüzérezred harcairól szóló jelentést lehet feldolgozni valamint a jelentésre a hadosztály vezérkarának közlését. A hadtest, hadsereg illetve az azon „kívül” lévő német vezetés és magyar honi vezérkar témámhoz kapcsolódó „szándékát” már feldolgozásokból dolgoztam fel.

Hipotézisem, hogy a felsorolt alsóbb (harctéren lévő) vezetési szintek egyikén az ellenséges erő által kikényszerítve került a parancs kiadásra, annak érdekében, hogy az alárendelt erők és eszközök megóvásra kerüljenek a további ellenállás újjászervezésének érdekében.

Kulcsszavak: 2. világháború, magyar 2. hadsereg, Don-kanyar, tisztek, keleti front, 1942-43, szubjektív források

Kiss Dávid

(davidkiss0112@gmail.com, ELTE BTK Hadtörténelmi Műhely)

Kutatási (érdeklődési) terület:

Magyar katonai és rendőri különleges erők fejlődéstörténete a XX. században.

Előadás címe:

Magyar katonák selyempupolák alatt – 100 éves a magyar katonai ejtőernyőzés

Absztrakt

Az ejtőernyős képesség a XX. század elejétől fontos haditechnikai újításnak számított minden modern hadseregben, így a magyar fegyveres erőknél is. A repülőgépek, ejtőernyők fejlődése mellett mégis a legfontosabb tényezőnek az emberi bátorság, a veszély önkéntes vállalása bizonyult. Az előadás így korabeli visszaemlékezésekre támaszkodva mutatja be az immár egy évszázada selyempupolák alatt harcba ereszkedő magyar ejtőernyősök harcait, kudarcait és diadalait.

Kulcsszavak: magyar; katonai; ejtőernyőzés; vitéz Bertalan Árpád;
Szolnok; különleges erők

Kőrös Ákos

(koros.akos@icloud.com, Szent István Egyetem, Enyedi György
Regionális Tudományok Doktori Iskola)

Kutatási (érdeklődési) terület:

Jelenleg a disszertációmát társadalomtörténet, történeti demográfia és gazdaságtörténeti témakörökben írom. Mindez beleilleszkedik a regionális tudományok transzdiszciplináris kereteibe. Jelenleg leginkább ezeken túl a mindennapok története, a történelemfilozófia és az életszínvonal kutatás lehetőségei érdekelnek.

Előadás címe:

Kiszombor kapcsolati terei a házassági anyakönyvek alapján a 19. században.

Absztrakt

Települések endogám és exogám jellegének a kutatásával és ezek elemzésével sokan foglalkoztak előttem. Az én eredményeim nem tűnnek ki a korábbi kutatások sokaságából, azonban a kérdésfeltevésem egyedi volt. Máshonnan indultam, de ugyanoda érkeztem.

Előadásomban arra teszek kísérletet, hogy bemutassam Kiszombor településének a 19. századi kapcsolati hálóját. Kutatási kérdésem az volt, hogy a zombori személyek milyen térben képzeltek el magukat. Ehhez a településen és a levéltárban is

megtalálható egyházi anyakönyveket vettem segítségül. Elképzelésem szerint a házasságok nemcsak két személyt, hanem két földrajzi pontot is összeköt. Ez alapján fel lehet vázolni egy hálót, amelyet térképen bemutatva megadja a település lehetséges térszerkezetének, társadalmi vonzaskörzetének a biztos magvát.

Amennyiben az időm engedi az előadásomban bemutatásra kerül egy korábbi kutatási eredményem, amelyben megvizsgáltam, hogy a 19. század második felében megépülő vasút milyen hatással volt erre a térszerkezetre.

Kulcsszavak: történeti demográfia, térszerkezet, kapcsolati háló, Alföld, falu, regionalizmus

Krizsán Bálint

(krizsanbalint10@gmail.com, Szegedi Tudományegyetem BTK)

Kutatási (érdeklődési) terület:

A magyar reformkor utolsó szakasza; Európa 1848-ban, a „népek tavasza”; magyar sajtótörténet; konzervativizmus Magyarországon a XIX. században.

Előadás címe:

A Nemzeti Ujság, 1845–1848

Absztrakt

A konzervatív táboron belül többféle álláspont élt egymás mellett, melyek közül a Nemzeti Ujság egy mérsékeltbb nézőpontot képviselt a hivatalos konzervatív eszme mellett. Ám e mérsékelt elvek is többször változtak az 1848 előtti években. Amikor Liphay Sándor 1845 elején átvette a lap szerkesztését, még egyértelműen támogatta a magyar kormányzatot, és kiállt a nagybirtokos arisztokrácia érdekeiért. 1846-ban a lap hasábjain kormánykritikus cikkek jelentek meg, amiktől habár a főszerkesztő elhatárolódott, mégis vesztett konzervatív tekintélyéből az újság. Habár eleinte egy mérsékelt középpárt megalakulását remélték, az utolsó rendi országgyűlés megnyitásakor a reformhajlandóságot mutató magyar kormányzat támogatására szólított fel. 1848 márciusában a kortársak számára is érthetetlen eszmei fordulatot végrehajtva teljes mellszélességgel beálltak az új rendszer támogatói mellé; sőt, a Nemzeti Ujság volt az első sajtótermék, mely megtette ezt.

Kulcsszavak: Nemzeti Ujság, sajtótörténet, reformkor

Lengyel Ádám

(adamlengyel92@gmail.com, Szegedi Tudományegyetem BTK
Történelemtudományi Doktori Iskola)

Kutatási (érdeklődési) terület:

II. világháború hadtörténete, hidegháború forró pontjai,
USA háborúi 1990-óta. különös tekintettel: harci kutatás-mentés,
különleges hadviselés.

Előadás címe:

*Lelőni a láthatatlan – AZ F-117 lopakodó repülőgép
lelövése Szerbia fölött*

Absztrakt

Az F-117 Nighthawk repülőgépet a 20. század egyik legnagyobb technikai vívmányának tartották a katonai repülés területén. Úgy tervezték, hogy a radarok számára láthatatlan legyen, és így szinte lelőhetetlen az ellenséges légvédelem számára. Azonban az ezredforduló elő alig egy évvel a mítosz megdőlt: a szerb légvédelem Belgrádtól nem messze lelőtt egy F-117-es repülőgépet.

Előadásomban arra igyekszem választ adni, hogy ez hogy történhetett meg és milyen módszereket alkalmazhattak a szerbek, és a találatot elérő üteg parancsnoka, Dani Zoltán, hogy észleljék, bemérjék, és lelőjék a repülőgépet.

Kulcsszavak: F-117, lopakodó, szerb légvédelem, radar

Makra Mónika

(makra.monika10@gmail.com, Károli Gáspár Református Egyetem)

Kutatási (érdeklődési) terület:

A szovjet megszállást követő elhurcolások a Szovjetunió kényszermunkatáborai. A GUPVI lágerrendszerben eltöltött évek rekonstruálása visszaemlékezések alapján. Jelenleg a Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye területéről „málenkij robotra” elhurcolt civilek gyűjtőtáborainak és vonzaskörzeteinek feltérképezésével és az elhurcoltak listáinak összeállításával foglalkozom.

Előadás címe:

A GULAG - GUPVI Emlékév összegzése

Absztrakt

A Magyar Kormány a 2015-2017-es évet a *Szovjetunióba hurcolt politikai foglyok és kényszermunkások* emlékévévé avatta. A röviden csak Gulág-Gupvi emlékévként ismert két éves eseménysorozat nagy lendületet adott a témát kutató szakembereknek. Több mint 300 helytörténeti kiadvány jelent meg a pályázati lehetőségeknek köszönhetően, több száz interjú készült túlélőkkel és családtagjaikkal határon innen és túl. Több tucat konferencia került megrendezésre, ami teret adott a témát kutató történészeknek eddigi kutatásaik bemutatására. Születtek táncdrámák, színházi előadások, zeneszerzemények, dokumentumfilmek és nagyjáték filmek a témában. Az

emlékéveknek hála több száz településen emléktáblák, emlékművek kerültek átadásra, melyek örök mementoként őrzik az elhurcolt áldozatok emlékét.

2017. február 25-én, a *Kommunizmus Áldozatainak Emléknapján* és egyben a Gulág-Gupvi emlékév zárórendezvényén átadásra került Magyarország központi *Málenkij robot Emlékhelye* Budapesten a ferencvárosi pályaudvar mellett, ahol még ugyanebben az évben november 25-én, a *Szovjetunióba hurcolt magyar politikai rabok és kényszermunkások* emléknapján, megnyitotta kapuit a pályaudvar háromemeletes légoltalmi bunkerében a *Pokol bugyrai... "Málenkij robot" – Kényszermunka a Szovjetunióban* című állandó kiállítás, melyet a Magyar Nemzeti Múzeum munkatársai készítettek.

Kulcsszavak: Szovjetunió, „málenkij robot”, Gulág, Gupvi, kényszermunka, emlékezet, emlékhely, emlékév, szakirodalom

Mezey Csaba Bence

(mezeybence@gmail.com, Szegedi Tudományegyetem BTK)

Kutatási (érdeklődési) terület:

A 20. századi világháborúk hadtörténete. A helyi háborúk hadtörténete. Gerillahadviselés (Malajzia, Vietnam).

Előadás címe:

*„Winning the hearts and minds” – a maláj kommunista
felkelés szakaszai, azonosításuk és megoldásuk (1948–60)*

Absztrakt

A maláj kommunista válság pontosan megmutatta, hogy a hagyományos, reguláris erőkkal vívott nyíltszíni háborúk korszaka a végéhez közeledett. Új eszközöket, taktikát és stratégiát kellett kifejleszteni és alkalmazni annak érdekében, hogy a civil társadalom passzív elszenvedőből a hatóságok aktív segítője legyen, és a lázadók ellen forduljon ahelyett, hogy azok bázisává alakul át. A malajziai felkelés szakaszokra bontásával jobban megismerhető az a folyamat, mely során a brit politikai és katonai vezetés rájött arra, hogyan lehet ezt a lehető legkevesebb áldozat árán elérni, és lefektették a modern civil-katonai együttműködés alapjait.

Kulcsszavak: Malájföld, gerillaháború, 1948–60, „szív és lélek”, Briggs-terv

Molnár Dávid

(molnar.davi@gmail.com, Eszterházy Károly Egyetem)

Kutatási (érdeklődési) terület:

Magyarország társadalomtörténete a 19-20. században; Eger története; Az 1918-1919-es forradalmak története; A baloldali

radikalizmusok és egyházak kapcsolata; Történelemfilozófia és historiográfia

Előadás címe:

Az egri társadalom önszerveződése 1918-1919 fordulóján

Absztrakt

Előadásomban három nagyobb metszetben szeretném az egri lakosság forradalmak idején átélt történetét megvizsgálni. Először is arra keresem a választ, hogy az egri lakosság milyen szempontok szerint szerveződött egyesületekbe, szervezetekbe 1918-ig és az őszirózsás forradalmat követően. Ehhez hozzátartozik az is, hogy századforduló egri társadalmának foglalkozás-statisztikai jellemzői mennyiben határozták meg a forradalom szociális vívmányaihoz és reformkísérletekhez (földosztás, választójog stb.) való viszonyt és hogy ezek mennyire befolyásolták a helyi társadalom különböző rétegeinek hajlandóságát a politikai önszerveződésre. Végül pedig, hogy az érseki székhelyként is funkcionáló városban a katolikus egyház és a hagyományos elit hogyan viszonyult ezekhez a változásokhoz: A Trianon előtt „legmagyarabb vármegyének”, a két világháború között pedig egyes fórumokon a „szélsőjobb fészke” tartott Heves vármegye közigazgatási központjában uralkodó ’48-as szellemiség és az érsekség által közvetített értékrend vajon jellemezte-e az egri lakosságot 1918 végén, a háborús vereség és a radikális baloldali mozgalmak megerősödésének idején?

E három kérdéskör vizsgálata reményeim szerint lehetőséget biztosít arra, hogy bemutassam az egri lakosság politikához, hatalomhoz és a hegemon helyzetben lévő katolikus egyház által közvetített értékekhez való viszonyának alakulását az első világháborút követő zavaros forradalmi időszak kezdetén.

Kulcsszavak: Eger, társadalmi önszerveződés, forradalom, katolikus egyház

Oláh András Pál

(olahandraspal@gmail.com)

Kutatási (érdeklődési) terület:

A II. világháborúban Magyarország felett zajló légiháború és a magyar hatósági légoltalom története. Roncskutatás, a Magyar Roncskutató Egyesület alapító tagjaként.

Előadás címe:

A Budapest székesfőváros elleni amerikai légitámadások a II. világháborúban

Absztrakt

Magyarország szíve, központja, fővárosa Budapest. Előadásomban összesítem a főváros ellen végrehajtott amerikai légitámadások részletes adatait, majd igyekszem mindezekből a statisztikai mérleget is megvonni. Vizsgálatom zárásaként azon

kérdésre keresem választ, miszerint a fontosságát tükrözve Budapest a vidéki városokhoz viszonyítva felülreprezentált célpont volt, avagy sem.

Kulcsszavak: Budapest, főváros, amerikai légierő, légitámadás, bombázás, II. világháború, repülőgép, légi háború

Ónadi Sándor

(onadisandor@gmail.com, Debreceni Egyetem BTK)

Kutatási (érdeklődési) terület:

Kutatásom elsősorban Adhemar, az első kereszties hadjárat pápai legátusának tevékenységére irányul. A kereszties hadjáratok mellett mindennemű középkori hadtörténet iránt érdeklődöm.

Előadás címe:

Adhemar, Le Puy püspöke az első kereszties hadjáratban

Absztrakt

Kutatási témám Le Puy püspökének, Adhemarnak a tevékenysége az első kereszties hadjáratban. A háborúra történő felhívást követően a zsinat Adhemart jelöli ki a hadjárat pápai képviselőjének. Előadásom során kitérek az egységes vezetés hiánya, valamint a frank-bizánci ellentét okozta összetűzésekre, s ezen konfliktusokban a legátus tevékenységére. Munkahipotézisem, hogy a legátus cselekedetei nélkül e hadjárat nem valósulhatott volna meg

ekkora sikerrel, feltevésemet igyekszem korabeli források bemutatásával alátámasztani.

Kulcsszavak: első kereszties hadjárat, Adhemar, hadvezetés

Ormos Bálint

(castrumbalwanus@gmail.com, Szegedi Tudományegyetem BTK)

Kutatási (érdeklődési) terület:

A város és a vidék megítélése a római eszmetörténetben kitekintve e sajátos kapcsolat gazdaság- és társadalomtörténeti vetületeire. Szűkebben értelmezve: Róma és az elővárosi, illetve a távolabbi régiók közötti sajátos kölcsönhatás a Kr. e. 1. és Kr. u. 1. századokban.

Előadás címe:

Város és vidék a római történelemben. Kutatási terv és problémafelvetés

Absztrakt

Az előadás kettős célt kíván szolgálni. Egyrészt az előadó vázolni kívánja egy lehetséges disszertáció problémakörét, rávilágítva hogy a város és a vidék koránt sem voltak egymástól elszigetelt kategóriák a rómaiak felfogásában. Mindenképpen számolni kell a város és a vidék közötti átmeneti kategóriával is. Ennek a közbenső kategóriának azonban nem csupán mentális

vetülete van. Társadalmi-, gazdasági- és kultúrtörténeti adatok bizonyítják, hogy a város és a vidék között szoros és intenzív kapcsolat állt fenn. Emberek, anyagi és szellemi javak áramlottak utóbbi két entitás között. A közbeékelődő kategória pedig ezt az átvitelt segítette elő. Másrészt, felvetődik a kérdés, hogy a jelenleg forgalomban levő és néhány évvel korábbi, általános és középiskolai tankönyveknek a római várossal kapcsolatos interpretációja hogyan kapcsolható össze a modern kori urbanizáció sajátosságaival. S milyen adalékokkal lehetséges bővíteni az antik város képét abból a célból, hogy a történeti folytonosság és az urbanizáció ismérvei az ókort taglaló tankönyvi fejezeteknél szilárd alapokra kerüljenek.

Kulcsszavak: város, vidék, urbanizáció, Róma, modernitás, folytonosság

Pálinkó Máté

(colosseum@vipmail.hu)

Kutatási (érdeklődési) terület:

Magyar és egyetemes középkor, magyar és egyetemes egyháztörténet, közigazgatás-történet, helytörténet, nemesi családok története.

Előadás címe:

*„Büdös az a Szekfű!”, avagy egy elfeledett
hódmezővásárhelyi Rákóczi-szobor története*

Absztrakt

Hódmezővásárhely Törvényhatósági Bizottsága bírálóat alá vette a frissen megjelent Szekfű Gyula-kötetet, a *Száműzött Rákóczi*. Élénk pártvita kerekedett a város politikai vezetésében erről a korszakalkotó tudományos munkáról. Előadásomban egyetlen viharos délelőtti történéseit kívánom bemutatni a korabeli sajtó segítségével.

Kulcsszavak: Szekfű Gyula, Száműzött Rákóczi, Hódmezővásárhely

Pap Péter

(sagrantino99@gmail.com, Eszterházy Károly Egyetem)

Kutatási (érdeklődési) terület:

A rendszerváltoztatás és az új demokrácia politika-, társadalom, eszme-, kultúr- és mentalitástörténete. Agrártörténet az államszocializmus időszakában, valamint a kapitalizmus első két évtizedében, privatizáció(k). Egyes állami vállalatok és termelőszövetkezetek üzem- és termeléstörténete.

Előadás címe:

Állami gazdaságok Magyarországon 1945–2004

Absztrakt

Szovhoz jellegű mezőgazdasági vállalat típusok működésének komplex gazdaságtörténeti, valamint részben üzemtörténeti szintű áttekintése az államszocializmus ideje alatt, valamint a kapitalizmus első másfél évtizedében. Ezen üzemtípusok hatása és jelentősége az agráriumban, a teljes nemzetgazdaságban, különös tekintettel az exportra, fizetési mérlegre és Kádár-korszak keményvaluta-gazdálkodására – az 1945 utáni (mező)gazdaságtörténet belső cezúráival (1959/1960-as szövetkezetesítés folyamat, az 1960-as évek reformjai, privatizációs hullámok) összefüggésben.

Kulcsszavak: állami gazdaságok, szocialista mezőgazdaság, Magyarország, 1945–2004

Péterffy-Cserhádi Katalin

(cserhati1227@gmail.com, Eszterházy Károly Egyetem
Történelemtudományi Doktori Iskola; Nemzeti Közszolgálati
Egyetem Egyetemi Központi Könyvtár és Levéltár)

Kutatási (érdeklődési) terület:

Vasút- és társadalomtörténet a 19-20. században,
Magyarország története a dualizmus korában.

Előadás címe:

*„Az utolsó közgazdasági fegyver” alkalmazottainak
szociálpolitikai helyzete a Nagy Háború után*

Absztrakt

A MÁV társadalomtörténeti szegmense a kevésbé kutatott témák közé tartozott és tartozik jelenleg is. Előadásomban röviden ismertetném a Nagy Háború okozta változásokat a vasutasok körében (vasutasok szerepvállalása, katonákkal való viszony, etc.) Az első világháború utáni forradalmi időszak súlyosbította a világháború okozta problémahalmazt. Baross Gábor szerint: „A vasutasnak csak kötelezettsége van.” Kérdés azonban, hogy a kormányzati rendszerek változása, a szociális, gazdasági megpróbáltatások mellett a megszálló hatalmak okozta menekültválsággal is szembesülő államhatalomnak és egyben az államvasutaknak is, milyen feltételek mellett és hogyan sikerül a korábban említett problematikákat megoldani. „Az utolsó közigazgatási fegyver”, –ahogy Emich Gusztáv kereskedelemügyi miniszter az államvasutat nevezte az 1920.05.25-i minisztertanácsi ülésen – hogyan sikerül normalizálni a kialakult helyzetet vagy Adyt idézve: Ebben az országban manapság józanságot csak a bakterok mutattak?

Kulcsszavak: vasutasok, szociálpolitika, Nagy Háború, Trianon

Péterffy Gergely

(petroszjan@gmail.com, Eszterházy Károly Egyetem

Történelemtudományi Doktori Iskola, Magyar Nemzeti Levéltár

Országos Levéltár)

Kutatási (érdeklődési) terület:

Kutatási területem az 1945 utáni magyar történelem, elsősorban közlekedéstörténet, valamint a honvédség, néphadsereg részvétele a közlekedési infrastruktúra építésében, korszerűsítésében. Doktoranduszként az 1945–1949 közötti vasúti közlekedés helyreállítását kutatom.

Előadás címe:

Szabotőr vagy áldozat? Vasúti balesetek és következményeik a Rákosi-korszakban

Absztrakt

Két, fél év időeltéréssel történt vasúti baleset összehasonlítása előadásom témája. A kiindulási pontok között számos hasonlóság, az események végkifejletében azonban jelentős különbségek tapasztalhatók. A források bemutatásával (újfent) kirajzolódik a Rákosi éra állambiztonságának mindenhatósága, a politika és ideológia primátusa a szakmai szempontok felett, az igazságszolgáltatás felülről való irányítása, amelyek esetünkben tragikus kimenetelbe torkoltak. Egy koncepció pernek nem feltétlenül kell közpolitikai vagy gazdaságpolitikai okokból kiindulnia, akár egy egyszerű, „hétköznapi” baleset is megfelelő alapja lehet egy előre megrendezett büntetőpernek.

Kulcsszavak: vasút, baleset, koncepció per, állambiztonság, statáriális bíraskodás, ideológia

Rapali Vivien Regina

(vivien.rapali@gmail.com, Károli Gáspár Református Egyetem
Bölcsészettudományi Kar Történelemtudományi Doktori Iskola)

Kutatási (érdeklődési) terület:

Kutatási területem a XX. századi műszaki értelmiség társadalomtörténete, műegyetemi műszaki ösztöndíjak a két világháború között, egyetemtörténet. Érdeklődési területem közé tartozik a két világháború közötti művelődéstörténet, kifejezetten az értelmiségi középréteg társadalom- és művelődéstörténete.

Előadás címe:

Műszaki ösztöndíjak a Műegyetemen a két világháború között

Absztrakt

A m. kir. József Műegyetem (1934-től m. kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem) a 19. század óta a magyar műszaki elitképzés legmeghatározóbb felsőoktatási intézményeként működik. A két világháború közötti időszakban számos ösztöndíjat kínált mind hallgatói, mind oktatói számára. E stipendiumok az elitképzés, a gazdasági és ipari fejlődés eszközeként szolgáltak, s egyszersmind meghatározó szerepet tölthettek be Klebelsberg Kunó

természettudományos elitképzési programjában. Az intézmény ösztöndíjas hálózatának vizsgálatakor az egyes ösztöndíjak különböző szempontok alapján csoportosíthatók. A kategorizálást az alábbi aspektusokban érdemes végezni: az ösztöndíj finanszírozója (állami, alapítványi), a pályázatok célja (hallgatói képzés, posztgraduális tanulmányok elősegítése, munkaerő-utánpótlás) és a pályázók köre (hallgatók, pályakezdők, oktatók). Az egyetem ösztöndíjas hálózatának vizsgálatával nem csak a Horthy-korszak műszaki elitképzése, hanem a Műegyetem történetének egy igen fontos szelete is feltárható.

Kulcsszavak: ösztöndíj, Horthy-korszak, BME, Műegyetem, műszaki értelmiség, elitképzés

Schvéd Brigitta Kinga

(schvedbrigitta@gmail.com, Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcsészeti és Társadalomtudományi Kar)

Kutatási (érdeklődési) terület:

16-18. századi egyetemes történet (diplomáciatörténet, kulturális transzferek, 16-17. századi svéd–holland gazdasági, diplomáciai és kulturális kapcsolatok, 16-17. századi svéd–holland kulturális transzferek); 17-18. századi angol politikai kultúra.

Előadás címe:

A 17. századi svéd gyarmatosítás egy rövid epizódja - A Svéd Afrika Társaság (Svenska Afrikakompaniet) és a nyugat-afrikai svéd gyarmatosítás

Absztrakt

II. Gusztáv Adolf svéd király (1611–1632) uralkodásának idején merült fel először a svéd gyarmatosítás lehetősége, az uralkodó 1625-ben adta ki az Európán kívüli területek svéd kolonizációs politikájával foglalkozó rendeletét. A 17. század első évtizedeiben a Svéd Királyság az európai expanziós törekvések mellett észak-amerikai, később pedig nyugat-afrikai gyarmatosítással kívánta növelni befolyását, kikerülve eleinte a francia, majd később az angol és holland kereskedőket. A Svéd Nyugat-Indiai Társaság (*Söderländska kompaniet*) 1626-ban kezdte meg működését Willem Usselinx (1567–1647) holland befektető és diplomata igazgatásával. Usselinx privilégiumokat kapott II. Gusztáv Adolfától, hogy működtetni tudja a társaságot, mely 1637-től Új-Svédország Társaság (*Nya Sverige-kompaniet*) néven működött Stockholmban és Göteborg-ban, egészen 1680-ig. 1637-től a társaság a Karib-térségben kereskedett, fő célkitűzése pedig észak-amerikai kereskedelmi lerakatok alapítása volt – ebben a folyamatban fontos momentum volt 1638-ban Új-Svédország (*Nya Sverige*) megalapítása a Delaware-régióban. A társaság svéd, holland és német részvényesekből állt, és olyan holland szakemberek vettek részt működtetésében, mint Samuel Blommaert (1583–1651), aki

egyike volt azoknak a holland kereskedőknek, akikkel Axel Oxenstierna svéd kancellár számos levelet váltott a svéd gyarmatosítás előkészítésével kapcsolatban. A Svéd Afrika Társaság (*Svenska Afrikakompaniet*) az előzővel ellentétben egy kisebb jelentőségű és rövidebb életű kereskedelmi társaság volt a 17. század közepén Nyugat-Afrikában, a Guineai-öböl északi partjainál létesített svéd Aranyparton (*Svenska Guldkusten*). A társaság helyi és svéd szempontból is kevesebb politikai és gazdasági jelentőséggel bírt, Afrikában pedig a legkisebbek közé tartozott, mindezek ellenére rövid ideig igen jövedelmező vállalkozás volt. A társaság működtetésében résztvevő holland, vagy korábban holland kötődésű közvetítők és szakemberek (mint például Louis de Geer vagy Henrik Carloff) miatt pedig fontos jelenségekre világít rá a vállalkozás a svéd–holland kulturális transzferek vizsgálatának szempontjából.

Kulcsszavak: Svéd Afrika Társaság, Nyugat-Afrika, svéd gyarmatosítás, holland közvetítők, kulturális transzfer.

Szabó Levente Gábor

(levriker@gmail.com, Szegedi Tudományegyetem BTK)

Kutatási (érdeklődési) terület:

Japán történelme, Meidzsi-restauráció, Japán modernizáció,
Japán hadtörténete, haditengerészeti történelem.

Előadás címe:

A távíró története és applikációja a japán haditengerészetben

Absztrakt

Előadásomban be szeretném mutatni a távíró rövid történetét. Jellemzem Samuel Morse és Guglielmo Marconi újításait és a technológiával kapcsolatos elméleteket. Röviden összefoglalom a távíró használatát szárazföldi hadműveletek során, továbbá a korai kísérleteket is rádiótávírók használatára mind szárazföldi-, mind a tengeri hadműveletek során.

A japán hadiflotta volt a világon az első haditengerészet, amely teljes körben kötelezővé tette a rádió távíró használatát. Ezt nagy részben a zseniális professzor Shunkichi Kimura újításai tették lehetővé. A 1900-as évek elején elkezdte minden nagyhatalom alkalmazni a rádiótávírókat, viszont a nagyhatalmak többsége csak megvásárolta, nem kifejlesztette a technológiát. Ez az alapvető különbség nagyban hozzájárult az orosz flotta katasztrofális vereségéhez a japán flotta által az 1905-ös csuzimai (Cusima) csatában.

Kulcsszavak: Japán, haditengerészet, távíró, rádió, Csuzima, Orosz-Japán háború

Szabó Sándor

(sanyi1126@gmail.com, Szegedi Tudományegyetem BTK)

Kutatási (érdeklődési) terület:

Történelmi emlékezet, I-II. világháború, mikrotörténet,
Kunszentmárton története a két világháború alatt.

Előadás címe:

*Az 1848-49-es forradalom és szabadságharc emlékezete
Kunszentmártonban*

Absztrakt

Céлом bemutatni az 1848-49-es forradalom és szabadságharc emlékezetét városomban. Tény, hogy Kunszentmártont mindig elkerülték a szabadságharc hadműveletei, azonban 1848-49 emléke annál élénkebb, ahogyan az előadásomban is érzékelhető lesz. A „Körös vizinek napkeleti partján” fekvő Szentmártonban is felállt a nemzetőrség, hiszen *„a legszentebb polgári kötelességet teljesíteni városunk nemzetőrei mindenkor készek voltak... ”*.

Hadműveletek ugyan nem voltak Kunszentmártonban, de működött egy hadikórház a nagyiskola épületében. A Szent Márton Plébánia halotti anyakönyvei elárulják, hogy 51 szabadságharcos honvéd halt meg a kórház falai között.

Kulcsszavak: Kunszentmárton, 1848-49-es forradalom és szabadságharc, emlékezet

Szokola László

(szokolalaslo@gmail.com, Eötvös Loránd Tudományegyetem BTK)

Kutatási (érdeklődési) terület:

A Magyar Királyság késő középkori hadtörténete és annak regionális kapcsolatai, különös tekintettel a városok háborús szerepére és az általuk kiállított katonaság társadalmi és gazdasági hátterére

Előadás címe:

A lengyel gyalogság a XVI. század első felében

Absztrakt

A késő középkor magyar gyalogságáról szóló ismereteink meglehetősen szegényesek. Viszont vizsgálatához kiváló analógiát és kutatási lehetőséget jelentenek a környező országok gyalogságáról szóló információk, kiváltképp ha tagjaik aktívan részt vettek a Magyar Királyság harcaiban. Ebbe a körbe tartozik Lengyelország is, amely állam csapatai hol ellenséggént, hol szövetségesként jelentek meg az ország területén. Előadásomban éppen ezért a XVI. század első felének lengyel gyalogságát kívánom bemutatni különböző szempontok (fegyverzet, társadalmi háttér, szervezet, a harcokban

betöltött szerepük) alapján. Ezen szempontok közül is főleg a társadalmi és gazdasági háttérre helyezve a hangsúlyt.

Kulcsszavak: lengyel hadsereg, gyalogság, késő középkori hadszervezet, zsoldosok

Tóth Dominik

(dmnk.tth@gmail.com, Nemzeti Közszerológati Egyetem Katonai Műszaki Doktori Iskola)

Kutatási (érdeklődési) terület:

A doktori iskola *Haditechnikai eszközök fejlődése, harcászati-műszaki elemzése és értékelése* c. témakiírásán belül leadott disszertáció-tervezetem munkacíme Prof. Dr. Turcsányi Károly vezetésével: *A huszita harci szekerek alkalmazása és logisztikai párhuzamai a Kárpát-medencében (1428–1699)*

Előadás címe:

Muhi, Várna, Buda – a szekérvár alkalmazási módjai

Absztrakt

1686: Buda ostroma. Az eseményről sok művészi és egyéb jellegű ábrázolás maradt fenn; térképek, metszetek, stb. Különösen érdekes *Karl Joseph Juvigny*, egy lotharingiai származású császári hadmérnök által szerkesztett térkép. Minden rajta van, ami az ostromló fél számára katonai szempontból releváns/fontos lehet:

magaslati pontok, táborhelyek, csapatok elhelyezkedése és még valami, amit hagyományosan nem ehhez a korhoz szokás kötni.

Az ostromzár alá fogott Budától északra a mai Margit-sziget magasságában látható egy útelágazódás. Az elágazódás szárain, vagy ahhoz nagyon közel egy-egy kör, benne egy kifejezés *chariots* ('szekerek'). A szekerekből álló „körök” nem lehetnek táborhelyek, sem magaslati pontok, mert azokat egyszerűen sátrakkal, illetve egyértelmű satírozással jelölte a készítő. De akkor mik ezek? Úgy tűnik, hogy a *szekérvár* egy kései alkalmazását látjuk a térképen megörökítve.

A Magyar Királyság hadserege, hadikultúrája számára nem volt ismeretlen a műszaki záraknak e sajátos típusa. Az előadásban, a címbeli példákon keresztül megvizsgálom a használat lehetséges módjait, illetve, hogy az eszköz (pontosabban eszköz-rendszer) milyen változásokon ment át az évszázadok során.

Kulcsszavak: szekérvár, térkép, hadellátás, Magyar Királyság

<http://opusztaszer.hu/szallas/szeri-kemping>

A szállásul szolgáló faházak a Szeri Kempingben

<http://opusztaszer.hu/hu/skanzen/>

Az előadások színhelye: az Olvasókör

Ezúton szeretnénk megköszönni az alábbi szervezetek és személyek
támogatását, értő, segítő munkáját:

Kertész Péter

Magyar Nemzeti Múzeum Málenkij robot Emlékhely
1097 Budapest, Fék utca 6.
malenkij@mnm.hu, malenkij.hu

Nemzeti Kulturális Alap

Font Sándor
(Font Pincészet, Soltvadkert, <http://www.fontpinceszeti.hu/>)

Ópusztaszeri Nemzeti Történeti Emlékpark
(Ópusztaszer, Szoborkert 68. <http://opusztaszer.hu/hu/fooldal/>)

Kiadta: Belvedere Meridionale, Szeged
www.belvedere.meridionale.hu
Kiadóvezető: dr. Jancsák Csaba
Nyomta: S-Paw Bt., Üllés

ÓPUSZTASZER

NEMZETI TÖRTÉNETI EMLÉKPARK

1 Főbejárat	16 Földműves
2 Látogatóközpont	17 Romkert, Szer monostora
3 Árpád- emlékmű, Megyék
Történelmi Szoborparkja	18 Királyhalom
4 Szeri Büfé	19 Szabadtéri Néprajzi Gyűjtemény
5 WC, Mosdó	20 Szentés-dónáti szélmalom
6 Rotunda, Feszty-körkép	21 Anyási kápolna
7 Anonymus-szobor	22 Pusztai Háza
8 Körtvelytő	23 Gözös büfé
9 Gátórház	24 Nomád Park
10 Arvizi bemutató	25 Útkaparó ház
11 Tiszai fafeldolgozás emlékhelye	26 Lovaspálya
12 Mártélyi halászkunyhó	27 Kulturális- és Örökségműhely
13 Világmagyarság hajléka	28 Kumpár
14 Koronás jurta	29 Nemzeti Összetartozás
Emlékműve
15 Ökumenikus kápolna	